

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 Din

za pol leta 30 Din

za vse leto 60 Din

Posamezne številke 1.50 Din

Za inostranstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 31. julija 1936.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštočerkovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadružna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Občan:

Slovenci in občinske volitve 1936

Priobčujemo radi pričujoči sestavek, ker po-
daja nazorno pravno in politično sliko sedanjih
razmer v občini. Vendar moramo izrecno po-
udariti, da se uredništvo z vsemi izvajanjmi ne
strinja ter da smo zlasti mnenja, da je javno
glasovanje spričo tisočerihi odvisnosti sodob-
nega človeka slabo ne samo za politično nra-
vstvenost, ampak da iz istih razlogov dejansko
ne more nikoli dati vsaj približno zanesljive
slike političnega nastoja ljudstva, četudi se
zavedamo in radi priznamo, da smo že mimo
tiste potvore, ki se je pod jugoslovenskim na-
cionalnim režimom imenovala »volitve«. Ur.

I.

Dne 15. oktobra t. l. poteče poslovna doba ob-
činskih odborov, ki so bili »izvoljeni« pod režimom
JNS ob splošnih občinskih volitvah 1935. Zakon,
po katerem so se izvedle takratne volitve, je še
v veljavi. Računati moramo s tem, da se bodo tudi
redne občinske volitve v letošnji jeseni izvršile
po istem zakonu. Zato je treba poudariti in zato
se ne sme pozabiti, da dobi po tem zakonu dve-
tretjinsko večino občinskih odbornikov tisti se-
znam kandidatov, ki je združil za sebe že samo
relativno večino glasov, in da se ta seznam ude-
ležuje tudi razdelitve zadnje tretjine mandatov,
ako je združil za sebe nadpolovično večino od-
danih glasov. Drugi seznam dobe tedaj v naj-
ugodnejšem primeru največ eno tretjino občinskih
odbornikov, vsi skupaj. Zato je treba poudariti in
zato se ne sme pozabiti tudi to, da je župan prvi
s seznamom z največjim številom oddanih glasov,
in da je tudi občinska uprava določena že z zmago
istega seznama. Končno je treba vedeti, da je z
občinskim zakonom potisnjen občinski odbor na
raven čisto navadnega glasovalnega stroja občin-
ske uprave in županovih sklepov.

Vse to poda skušnjo, da je pri občinskih vo-
litvah, ki se vršijo po še veljavnem zakonu iz
leta 1935, glavna taktična naloga, pridobiti vsaj
navadno večino oddanih glasov, boriti se za to,
da doseže za svoj seznam vsaj en glas več od
katerekoli drugih seznamov.

In ko si si predočil, da je to naloga, tedaj se
spomni, da je glasovanje javno. Javnosti gla-
sovanja se dotaknem tedaj ne samo zato šele se-
daj, ker je to predmet, ki ti ga je treba uvaževati,
brž ko si spoznal glavno taktično nalogo, temveč
tudi zato, ker je psihološki razlog javnega gla-
sovanja dandanes v glavnem že premagan. Javnost
glasovanja je najhuje učinkovala prvič, pri »vo-
litvah poslancev« leta 1931. Že leta 1935 se je 52
občin postavilo po robu, čeprav je JNS dobro
vedela, da bi javnost glasovanja v lokalnih raz-
merah morala še bolj učinkovati. In leta 1935 je
javnost glasovanja že tako malo pomagala, da je
stalo proti 1.600.000 primoranim glasovom 1.100.000
izrečno nasprotnih in 1.200.000 tihih nasprotnih
glasov. Ljudstvo je danes že toliko dozorelo, da
se je treba bati učinka javnosti glasovanja le glede
zelo malega odlomka volilcev še. Ljudstvo je da-
nes že tako dozorelo, da je marsikdaj dovolj že
sama okolnost, da se mu nekaj pridiguje od zgoraj
navzdol, pa tista stvar ne vleče več.

Izid občinskih volitev leta 1935 je bil sramoten.
In Slovenci, ki hočejo, da se madež teh volitev
opere, se morajo vprašati, kaj je treba storiti, da
se sramota ne ponovi, in se morajo zavedati, v
čem tiči — sramota.

II.

Povejmo kar na kratko: občinske volitve leta
1935 so bile sramota za Slovence kljub odporu,
ki se je pokazal, zato, ker je med glasovi, ki so
bili oddani za sezname JNS, pretežna večina takih
glasov, ki so bili oddani zoper resnično prepri-
čanje, zaradi bojazni pred izvršitvijo pretenj agi-
tatorjev in krajevnih mogočnejšev JNS, ker torej
pretežna večina teh glasov ni bila volitev, temveč
rekrutacija strahopetnosti, posilstvo značajev.

Bile so sramota za Slovence tudi zato, ker so
bili za sezname JNS oddani glasovi oddani hkratu
zoper koristi ljudstva, pa tudi zoper koristi slo-
venske misli, oddani za neslovensko stranko, od-
dani za koristi voditeljev te stranke in njenih
priganjalcev.

Vsakdo od tistih, ki so se sklicevali na tvorno
odvisnost, ko so opravičevali svoj zoper prepri-
čanje in iz strahu oddani glas, je smel ob padcu
Jevtiča videti, kako smešen je bil njegov strah,
kako žalostno vlogo je igral, ko je glasoval zoper
boljše prepričanje, čeprav je res pred volitvami
takratni režim razločno pretel z vsakterimi kaz-
nimi za primer nepokorščine in čeprav je imel
režim pred volitvami v resnici sredstva, da svoje
pretnje izvede.

Da se opere sramota, je treba vliti ljudem
samo tistega poguma in samo tiste značajnosti, o
katere potrebnosti so se učili v šolah, pripraviti
je treba volilce do tega, da se dvignejo iz obcest-
nega blata podkupljive raje in da se zarečejo,
da bodo oddajali glasove samo po lastnem prepri-
čanju, brez ozira na grožnje, ki bi merile zoper
tako uporabo volilne pravice, brez ozira na za-
vest, da lastno prepričanje ni ljubo trenutnim
močem.

Da se opere sramota, se morajo zlasti javni in
zasebni nastavljenici v Sloveniji spomniti na ob-
čutek sramu, ki jih je oblival, ko je padel Jevtič,
in se zakleti, da ne bodo dali več prilike za po-
novno sramovanje pred javnostjo. Zakaj se pa
slovenski industrijski delavec ne da kupiti, kadar
so volitve? Zakaj se pa slovenski kmet, četudi ni
tako izrazito uporen, ne da voditi na volišče, ka-
dar nima koga od svojih voliti? Zakaj mora biti to
uprav slovenski uradnik, železnikar, zasebni na-
stavljenec? Zakaj mora biti to slovenski obrtnik?

Da se opere sramota, se morajo bodoče občin-
ske volitve izvesti za zmago slovenske misli, za
zmago slovenske svojepravne občine, za zmago
občinske politike v korist potrebe in zahteve slo-
venskega ljudstva, ki živi od dela, predvsem pa
za avtonomno upravljanje občinskih imovin in
premoženj.

III.

Splošni politični položaj bo ob bodočih občin-
skih volitvah najbrž in žal podoben tistemu leta
1935. Kakor takrat, bo tudi sedaj izvedba volitev
enaka, glasovanje javno, kandidiranje po sezna-
mih, izračunavanje volilnih izidov po istih pra-
vilih.

Razlika med letom 1935 in letom 1936 bo samo
ta, da bo takratna mogočnica JNS sedaj brez
vsake moči in da je na njeno mesto stopila druga
stranka, JRZ. Ta stranka ima sedaj vlado in ta
stranka bo imela ob občinskih volitvah razumljivi
namen, da si da od izidov potrditi pravilnost svoje
politike.

Spričo navedenih pogojev nam bo ena odlo-
čitev lahka: namreč odločitev, da je vsakršno
sodelovanje z JNS izključeno. Če je
v njenih vrstah količkaj dobromislečih ljudi, naj
bodo gotovi, da imajo sicer po določbah zakonov,
ki so jih naložili, vso pravico kandidirati, voliti in
izvoljeni biti, da pa po zakonih politične morale
nimajo pravice računati na kakršnokoli, čeprav
samo tehnično vezavo in da bodo zakonom poli-
tične morale najboljše ustregli, ako se udeležijo
občinskih volitev samo z aktivno volivno pravico.
»Pomlajena JNS« predstavlja danes posebno nam
Slovencem samo še organizirano zbiranje politič-
nih obupancev, sredstvo, da se vsi tisti, ki so s
Slovinci spekulirali, med seboj poznajo, zbirajo
in vzajemno opogumljajo. Absolutna nesposob-
nost JNS za kakršnokoli zvezo z drugimi, njenimi
bivšimi tlačani, je pa razlog za precej težjo opre-
delitev Slovencev nasproti sedanji vladarki polo-

žaja, JRZ. Kajti vprav navedena lastnost JNS
utegne marsikje zavesti krajevne faktorje nove
stranke, da bodo poudarjali strankino korist in
prisilili zunaj te stranke stoječe ljudi, da organi-
zirajo samostojen nastop pri volitvah. Tako bode
oblično življenje JNS samo po sebi morebiti reši-
tev marsikatero relativne večine, kar pa govori
za verjetnost relativne večine na strani JRZ.

Spominjajte se tiskovnega sklada tednika »Slovenije«!

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vesti
in npravnosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste
slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za
tiskovni sklad
našega tednika »Slovenije«.

Ker pa gre za to, da bodoče občinske volitve
vrnejo slovensko občino, da jo postavijo v službo
slovenske misli ter misli zastopanja koristi delov-
nega ljudstva, bo treba z ozirom na nujnost skle-
panja koalicij, čeprav samo tehničnih (glej še en-
krat uvodna opozorila o določbah zakona o občin-
nah!), po krajevnih potrebah in mogočostih stre-
meti za tem, da se pridobijo uvidevnejši krogi
tudi v JRZ za sodelovanje na skupnih seznamih,
katerih naloga bo v prvi vrsti in že pred volitvami
ta, da onemogoči JNS nastop s pasivno volilno
pravico. Stremeti je za tem, da se kolikor mogoče
odstrani vpliv strankarskega prestiža tako, da pri-
dejo na skupne sezname res najsposobnejši in naj-
boljši Slovenci vseh slojev in kot predstavitelji
slovenskega delovnega ljudstva, ne kot predstavi-
telji seznam sestavljajočih organiziranih ali ne-
organiziranih skupin.

Ljubša nam mora biti namreč dobra in sloven-
sko misleča občinska uprava, čeprav sedijo v njej
ljudje, ki so drugačnega prepričanja, kakor jej
naše lastno, kakor pa slaba občinska uprava, vs
kateri sedijo ljudje našega prepričanja, in vse
sile moramo napeti, da premagamo strankarski
cinizem, da je boljša najslabša občinska uprava,
da so le naši ljudje zraven, od najboljših občinskih
uprave, v kateri pa sedijo nasprotniki, t. j. ljudje
drugačnega prepričanja. Če pravimo, da je sode-
lovanje z JNS izključeno, ne storimo nobene iz-
jeme gornjega pravila, ker so ljudje iz JNS in
politični afaristi v sedemnajstih letih po prevratu
izčrpano dokazali, da so samodejno najslabši ob-
činski upravitelji, kar si jih morete predstavljati.

Pri dobri volji in resnično pametnih namerah
smemo imeti upravičeno upanje, da se bodo dali
poskus združitve vseh slovenskih ljudi izvesti in
ko, da bo vsako znamenje strankarskega pogoja
odstranjeno. Skupni sezname, ki bodo izšli, naj
smejo dobiti niti pred volitvami, niti po volitvah
izkrivljeno oznameno, kakor da so sezname iz-
dal ena stranke; ker se to oznameno po navadi veče-
na nosilca seznama, je treba s posebno skrbjo od-
birati vprav te.

Kjerkoli bi pa vsi poskusi, vsakršno pametno
popuščanje brez zapustitve občnega značaja se-
znamov predstavnikov slovenskega delovnega
ljudstva spodletelo na strankarski račun, ali
še bolje: na spekuliranju z odporom zoper JNS,
tam se bo treba v samostojni nastopi složno
boriti za poraz strankarskih računov, za poraz
spekuliranja. Poročstvo zmage takih samostojnih
nastopov pa bo — to naj si držijo pred oči vsi —
podano samo, če bodo ti nastopi res samostojni,
t. j. če bo tudi pri takih seznamih brez izjeme
izključevala JNS.

Več glav več ve. Zato bo dolgo, če se še kdaj
oglasi k predmetu. Vsekakor pa je potrebno, da
se Slovenci pripravimo za občinske volitve. Zaradi
tega sem napisal, kar mislim, da je prav.

Dr. Ivo Stempihar:

Varščine demokracije

(Konec)

V.

Pri razmotrivanju nedotakljivosti poslancev smo se dotaknili tudi »politične nedotakljivosti«, rekoč, da bo treba to stran posebne lastnosti poslancev rešiti skupno z vprašanjem »politične zvestobe«, t. j. »programske zvestobe« že v zakonu o volitvah poslancev. Če zahteva politični položaj, da kandidat pri volitvah obeta in obljublja, zahteva politična etika, da obete in obljube drži in da imajo volilci za nasprotni primer sredstva v rokah, s katerimi se da poslanec proti svoji volji spraviti do izvrševanja obetov in obljub ali pa odstraniti. V tem smislu odrekamo poslancem pravico, da bi se zavarovali za »nedotakljivost«.

Praktični izvedbi tega naziranja pa stoji kot glavna ovira nasproti — tajnost volilne pravice. Ko je skupščinska opozicija izvolila Čirića za predsednika skupščine zoper vladnega kandidata Komnenovića, ni nihče tajil, da je bil Čirić izvoljen z glasovi opozicije. Neki listi so pisali celo »o zadnjem glasovanju desperadov«. Toda, ko se je Čirić spreobrnil in je skupščinska opozicija od njega zahtevala, da uvaža okolnost, da je bil izvoljen kot protikandidat Komnenoviću, je Čirić mirno opozoril na to, da so bile volitve tajne in da zaradi tega nihče nima pravice obeleževati, čigav kandidat je bil on, oziroma kdo ga je izvolil. Zdajci je bil Čirić izvoljen od skupščinske večine, ta pa je brez imena. Ta primer razjasnjuje, kako premišljeno je treba sestaviti odredbe, ki naj uveljavljajo ob tajnosti volitev politično odgovornost poslanca nasproti volilcem tako, da noben poslanec ne bo posegel po izvolitvi po cenjenem izgovoru, da ne ve, kdo ga je izvolil, in da zato tudi ne priznava nikomur pravice zahtevati od njega kake zvestobe. Takemu, navidežno upravičenemu izgovoru se da izpodnesti stvarnost samo s prohibitivnimi odredbami v tem smislu, da se podvrže vsak kandidat že s samim kandidiranjem ali od njegove skupine določenemu odboru volilcev ali pa imej vsak volilec dotičnega okraja pravico, sprožiti postopanje za odvzem mandata ali drugačnih sankcij nasproti dotičnemu poslancu. Druga oblika bi bila položitev reverza, t. j. nedatirane ostavke, na določenem, dogovorjenem mestu. Ta oblika se že večkrat v praksi pojavlja, JNS-»demokrati« so jo v prvotnem volilnem zakonu iz leta 1931 celo uzakonili, pozneje razveljavili, zato pa je zahteval Jevtić leta 1935 od kandidatov na njegovem seznamu slovesno izjavo, da bodo drveli za njim čez strn in drn, kar so tudi vsi storili (namreč podpisali tako izjavo). Toda niti tedaj, ko so JNS-»demokrati« uzakonili reverz zvestobe »nosilcu državne liste«, niso poskrbeli za izvršljivost odredb, seveda ker niso resno mislili na to, da naj bi taka določba služila ljudstvu. In tako se je dogodilo nekaj prav za prav komičnega, ko je Živković leta 1932 prikratk sčel svojo rezervno obleko, namreč civilno. Odšel je namreč nosilec in poslanci, ki so bili vsi izvoljeni z njegovega seznama, so ga zapustili, čeprav bi bili morali, po točki 4 takratnega § 15 volilnega zakona, samodejno izgubiti mandat. Slavna JNS je preko te težave splezala — molče, ko lisica iz kurnika.

Poslanci iz volitev 1931 in 1935 so nam tedaj lahko v vsakem oziru zgled dovršenih igralcev z zvestobo nasproti programom in nasproti volilcem. In njihova igra je bila mogoča zato, ker so odločanje v sporu, ali je zvestoba zadeta ali ne, pridržali sebi. Ključ za pravilno in pristojno odločanje v takih sporih tiči torej v tem, da obdrži pravico odločanja, ali in katere sankcije je treba izvesti zoper nekoristnega ali nezvestega poslanca, volilci, oziroma poseben njihov organ. Če nam češka volilna sodišča, ne zadoščajo, bomo poiskali kaj drugega, podobnega, in z ozirom na prizadevo, da prilagodimo odredbe bodoče demokracije potrebam zložene države, si lahko ustvarimo tako oblastvo v tistem »pokrajinskem volilnem odboru«, ki smo ga omenili v »novih političnih zakonih«. Ta je bil namreč tista oblast, ki je poslancem poverila mandate, in ta bi bil lahko tista oblast, ki bi na zahtevo določenih prizadetih ocenjevala, ali je nastopil primer, zaradi katerega je poslanec zapravljen »zaupanje«. To ocenjevanje bi izvrševal navedeni odbor s predsednikom, ki je sodnik, in z obema členoma iz dotičnega volilnega okraja, od katerih je eden spet sodnik, drugi pa izzrebani predstavnik volilcev okraja. Zelo verjetno je, da v primeru takih »sodišč« ne bi dostikrat prišlo do ocenjevanja, ker bi že samo obstajanje takih sodišč zadoščalo...

Večkrat se je že postavilo tudi vprašanje, ali naj demokracija kot politični izraz organizirane volje delovnega ljudstva dovoljuje, da imajo volilno pravico tudi tisti, ki se izreka zoper demokracijo. Logika tega vprašanja je neoporečna, kajti ako se kdo izreka zoper demokracijo kot način upravljanja javnih poslov, se izreka samodejno tudi zoper svojo lastno volilno pravico, ki je najizrazitejše sredstvo politične demokracije. Kdor je v demokraciji zoper njo, naj ne uživa njenih ustanov. Dr. Ikonić je na nekem shodu v Srbiji pred kratkim izrekel prav prijemljivo besedo, da nam prave demokracije niti ni mogoče pričakovati, dokler bodo imeli tudi falzifikatorji

demokracije demokratične pravice, da torej ni dovolj, če jih samo sunemo raz oblast. Če si zamislimo, da je to vodilo prodrlo tudi pri nas in postalo zakon, bi morali za določeni primer izgubiti volilno pravico vsi odborniki JNS, vsi njeni poslanci, kandidati, župani, pardon: predsedniki občin, občinski odborniki, vsi Ljotićevci, vsi Jevtićevci itd. itd. To bi bila vsekakor bajno lepa prikazen, čeprav tudi precej tragikomična. Kajti vsi ti so z vsem mogočim egoizmom sodelovali pri uničevanju demokracije, še bolj pa pri njenem falzificiranju.

Z isto logiko demokracija tudi ne bi smela trpeti društev in organizacij, ki se po svojem ustroju proti ljudski volji pridobljenih privilegijih in po smernicah zavzemajo za namene, ki niso ljudstvu politično koristni. Menda obstajajo celo društva, ki imajo v pravih določbah, da se smejo z »vsem razpoložljivimi sredstvi« boriti za zmago nacionalne in državne misli. Za taka društva ljudska demokracija ne sme dajati svobode posvetovanja in zarote. Naj se preselijo v ilegalo in naj od tam poskušajo — zmagati. Zlasti ne sme ljudska demokracija dovoliti zasebnim skupinam obrambe »državne misli« ali »nacionalne ideje«, ker je v ljudski demokraciji ljudstvo samo nosilec in vsebina takih pojmov. Na to potrebo opozarjamo prav zaradi skušnje iz zadnjih dni. Sredi junija t. l. je namreč ljubljanski dnevnik prinesel uvodnik, ki se je pod naslovom »Izkustva demokracije« pečal z istim predmetom, kot naši sestavki, namreč s potrebo varščin demokracije. Navedeni uvodnik pa je nejasno izzvenel v zahtevo po uvedbi — stanovščine, čeprav je privolil v to, da so baje našemu ljudstvu v prvi vrsti potrebne — nešteto krat od vseh različnih in nasprotujočih se režimov obetane samouprave. Kolikor

Poglavje o premestitvah

Te dni so poročali listi, da je bil prestavljen podpredsednik višjega deželnega (apelacijskega) sodišča v Ljubljani dr. Gradnik v Split. O tej prestavitvi so poročali naši jugoslovenski listi v tonu, ko da bi pri njej ne bilo vse, kakor je treba. Zato ne bo škodovalo, če si jo ogledamo pobližje.

Precej je znano, posebno med pravimi Slovenci, da je bil dr. Gradnik član sodišča za zaščito države. Še bolj znano je, da ni mogel priti k temu sodišču, ki je bilo ustanovljeno pod prejšnjim jugoslovenskim nacionalnim režimom v prvi vrsti za nasprotnike tega nacionalnega režima, kdor ni bil prerezetan in spoznan za pravega jugoslovenskega nacionalnega človeka. Zato je, tudi če bi človek drugega ne vedel, členstvo pri tem sodišču zadosten dokaz za Gradnikovo jugoslovensko nacionalnost.

Med bistvene točke jugoslovenstva spada vsekako tudi nauk o enem narodu in enem jeziku. Neizogibni nasledek iz tega nauka pa je bil med drugim ta, da mora vsak jugoslovanski uradnik biti pripravljen, da služi v kateremkoli delu naše države. To načelo so jugoslovenci tudi izvajali. In premeščali so slovenske uradnike, učitelje, profesorje iz Slovenije v vse kraje doli do albanske in bolgarske meje. Kaj za to, če na primer učitelji niso razumeli svojih učencev, uradniki ne svojih strank, kaj zlasti za to, če so bili slovenski kulturni delavci odrezani od sleherne mogočnosti, da nadaljujejo svoje delo! In če so trpele njihove družine, razdeljene in razbite, pomanjkanje! Nauk o »edinstvu« je bil tak.

Toda — zdaj pa prihaja tista nad vse mikavna mikavnost: jugoslovenci, ki so učili ta nauk, so ga priznavali in uvajali samo za svoje nasprotnike, zavedne Slovence in Hrvate. Te, ki niso radi šli, so pošiljali doli. Sami pa, ki so ta edinstveni nauk pridigali, ga pa niso hoteli izvajati v dejanju in so raje ostajali v Sloveniji. Z drugimi besedami se to pravi, namesto da bi sami, zavedni, šli med južne brate in tam kazali svoje jugoslovenstvo in ljudi prepričevali z njimi, so pošiljali doli ljudi popolnoma nasprotnega prepričanja, ki gotovo niso mogli biti dobri oznanjevalci jugoslovenstva.

Ali da govorimo še bolj določno: **Prestavljanje v južne kraje v smislu jugoslovenskega nacionalnega nauka so jugoslovenci sami šteli za kazen, ki naj tepe njihove nasprotnike.**

Edino pravilni sklep iz gornjega jugoslovenskega nauka pa more biti samo ta: tisti, ki ga uče, naj tudi po njem živijo. Zato bi bila popolnoma upravičena zahteva, da se vsi pravi jugoslovenci med našimi javnimi nameščenci čimprej premeste v južne banovine, da tam v besedi in dejanju širijo svoje jugoslovenske vzore. Kajti učiti eno in delati drugo, temu se pravi po slovensko hinavščina.

Premestitev dr. Gradnika kot prepričanega pripadnika jugoslovenske nacionalne misli v Split je torej popolnoma v duhu te misli. Ne bilo bi niti lepo, če bi je vsak pravi jugosloven ne bil vesel.

Morebiti ne bo škodovalo, če h koncu navedemo še razgovor oziroma boljše zaslisevanje kranjskega župnika Matije Škerbca, ki je bil tudi

je tak sklep za nas nezadovoljiv, nas je veselilo, da se piše in govori o potrebi, da bodi demokracija, ljudska vladavina, zavarovana. Ali, kakšno razočaranje: isti dnevnik je par dni po tem uvodniku napadel francosko vlado, ker je razpustila — desničarske organizacije, organizacije mistične nacionalne Francije (brez francoskega ljudstva). Trdil je, da je franc. vlada s tem ukrepom dokazala, da ne misli odkrito in demokratično. V čem je resnica? Zakon, ki dovoljuje vladi v Franciji, da razpusti neke organizacije ali društva, je bil zakon Lavalove vlade in je Laval prav s tem zakonom zadnjič dosegel v parlamentu lep uspeh. Ta zakon našteva izčrpno, v katerih primerih se sme vlada poslužiti njegovih določb, kako se jih sme in kam gre pritožba zoper njen sklep. In prav v zadnjem oziru določa, da gre pritožba na od vlade popolnoma neodvisni državni svet, t. j. ustavno sodišče. Francoska vlada je morala imeti za svoj ukrep tisto podstavo, ki jo omenja že zakon, in si je ni »po prostem preudarku« kar sama pribavila, kakor se to drugje dogaja. In nad ukrepom francoske vlade visi Damoklejev meč, da bo morebiti državni svet drugačnega mnenja, in ne, da zoper sklep o »razpustu, ki ga je izdala po prostem preudarku upravna oblast«, ne bi bilo tožbe na pristojno upravno sodišče, kakor se to drugje dogaja. Kajti tam, kjer izdaja upravna oblast sklepe po svojem prostem preudarku, nimajo upravna sodišča kaj opraviti. Ukrep francoske vlade se nam v danem primeru kaže samo kot eno izmed obrambnih sredstev za zavarovanje šele dandanes porajajoče se ljudske demokracije v Franciji.

Ne laskamo si, da smo pod danim naslovom navedli vse, kar bi si želeli, zlasti pa vsa mogoča sredstva varščin demokracije, vendar smemo upati, da smo se dotaknili najaktualnejših. In to nam med sodobnimi pečini svobodne besede popolnoma zadošča.

obtožen svoje dni pred sodiščem za zaščito države. Zaslisevanje je vodil prav dr. Gradnik. Vršilo pa se je po pripovedovanju Matije Škerbca samega v letošnjem 29. »Gorenju« tako-le:

V Belgradu sem gospodu Gradniku na dolgo razlagal, kako je bilo na domžalski proslavi in da sem se zelo trudil, da ne bi prišlo do nikakih protizakonitih izgrediv. »Imate kake priče za to?« Imam! Gospod kapetan Meštrović. Na vsak način je hotel priznanje od mene, da sem naščuval ljudi v Mengšu proti orožnikom.

Zanimiv je bil pa sledeči najin razgovor.

»Zakaj ste za Italijo?«

»To vprašanje mi je nerazumljivo! Kdo bi bil za to?«

»To se splošno govori, da je duhovščina za Italijo, češ da je Jugoslavija preveč pravoslavna, Italija pa da je katoliška. Pa saj ima slovenska duhovščina toliko lepše polje v Jugoslaviji za delo, ravno zaradi tega, ker je v tej državi toliko pravoslavnikov.«

»Gospod sodnik, to je smešno. Vi vendar poznate naše duhovnike v Italiji. Mnogi drugi so preprosto zbežali iz Italije, duhovščina je pa ostala tam in dela, kar more. In taka je duhovščina povsod tu in tam. Saj je tukajšnja duhovščina uživala ravno tako vzgojo, kakor tista, o kateri vendar ne morete nič reči.«

»Govori se, da sta dr. Korošec in škof Rožman tudi za Italijo!«

»Gospod sodnik, to je smešno!«

»Ja, tako se govori! Tako se že povsod po cesti govori. Zakaj pa dr. Korošec in škof tega ne demantirata!«

»Tudi če bi se govorilo, na banalne govorice onadva pač ne bosta reagirala!«

Bilo je to po znamenitih šenčurskih dogodkih in zaradi njih. Takrat so tako imenovane »punktacije« silno vznemirile jugoslovence, ker so vedeli, kako je trhla njihova moč. In da bi svoje nasprotnike le kako umazali, so jim podtaknili zvezo z — Mussolinijem. Vsekako, kar je bilo kdaj na svetu trapastih sumničenj, to, da bi Slovenci hoteli pod laški fašizem, je gotovo najbolj kemično čista abotnost. Kajti kakor naše ljudstvo odklanja jugoslovence in jih sovraži, tega se vendar zaveda, da bi mu bil italijanski fašistični režim še za dobro stopnjo bolj škodljiv, kakor mu je škodljiv jugoslovenski nacionalni centralizem.

Vabilo

Naročnike, ki tega še niso storili, prosimo, da nam čim prej nakažejo naročnino. Kdor bi ne imel položnice, jo dobi na vsaki pošti. Nanjo naj napiše na za to določenih mestih številko našega poštnega čekovnega računa — 16.176 — in naslov: Uprava tednika »Slovenija«, Ljubljana. Kdor položnico že ima, pa je ne rabi, naj jo shrani, ali še bolje: pridobi naj listu novega naročnika. Denar se lahko nakaže tudi s pošto nakaznico. Ustrezno nam je tudi z naslovi oseb, o katerih je pričakovati, da se bodo naročile, če jim pošljemo list na ogled. Kdor ne misli postati naročnik, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Opozarjajte svoje prijatelje in znance na »Slovenijo«!

Opazovalec

† Venčeslav Kubelka

(V spomin odločnemu Slovincu in možu-poštenjaku.)

V četrtek 23. malega srpana t. l. zvečer je zdihiel na Bledu, zadet od kapi, sedeč na vrtu, korvetni kapitan v pokoju Venčeslav Kubelka. Bil je rojen v Ljubljani 2. 10. 1873. L. 1891 je vstopil v službo vojne mornarice, l. 1897 je postal fregatni poročnik, l. 1917 pa korvetni kapitan. V. Kubelka je bil svetovljan, ki je poznal veliki svet, bil je pa obenem tako odločen in dosleden Slovenec, da bi bil lahko za zgled marsikomu izmed današnjih razumnikov pri nas. L. 1900 se je udeležil mednarodne vojaške ekspedicije zoper vstajo Boksarjev na Kitajskem ter se je bojeval eno leto v tej vojni pod poveljstvom angleškega generala Yorka. Pri zavzetju trdnjave Taku je bil ranjen ter je bil prepeljan v bolnišnico v Jokohami na Japonskem, od koder se je vrnil čez San Francisco, New York in Hamburg v domovino. Že prej je bil v Avstraliji in na Havaju. Stopil je zaradi bolezni že pred svetovno vojno v pokoj, l. 1914 pa je bil mobiliziran ter je bil med svetovno vojno vojnomojnariški poveljnik v Piranu.

Rajni Viktor Kubelka je bil vojak in mornar, bil je pa docela zračen s slovenskim ljudstvom. Bil je osebno skromen, umetniško navdahnjen značaj ter je bil tudi slikar-diletant, ki pa svojih del ni javno razstavljal, čeprav bi marsikakšna njegova slika prenesla kritiko. Slovenska nesreča ga je pekla v dno duše. Veliko je razmišljal o usodi Slovencev in kjer je mogel, je pomagal slovenski stvari. Če bi ga ne bila mučila bolezen že celo vrsto let, bi bil gotovo še več storil. Bil je prvi, ki je med »Bojevniki« odločno začel s slovensko in demokratično strujo, ko so se vtihotapili med »Bojevnike« ljudje, ki so hoteli izriniti »Bojevnike« v zoperslovenske in zoperdemokratične namene. V. Kubelka je bil duševni vodnik zoper omenjene ljudi, čeprav ni hotel, da bi bilo prevečkrat imenovano njegovo ime, ker je bil človek svetovljanskih navad.

Rajni V. Kubelka je bil tudi naš sodelavec in še v tej številki našega tednika je priobčen kratek sestavek iz njegovega peresa.

Kot poštenjak, ki mu je bila značajnost prirojena lastnost, ni popustil za las od svojega slovenskega prepričanja nikjer in nikoli. Zato je vsak, ki je V. Kubelko poznal, strmel, ko je bral v njegovi obmrtnici v Ljubljanskem jugoslovenskem »Slov. Narodu« 24. t. m. stavek, da je bil Kubelka »vedno vnet jugosloven«.

Naj počiva v miru v slovenski zemlji blagi, slovenski mož, značaj in poštenjak!

Pokopan je bil v nedeljo 26. t. m. v Ljubljani pri Sv. Križu.

Izbran fižol

34.

Nezaslišana novica.

»Velik del nerazpoloženja proti jugoslovenski misli in jugoslovenski politiki je treba pripisati okoliščinam, da se je pod plaščem jugoslovenstva vodila le prečesto v naši državi politika, ki je naravnost tolkla po glavi resnično jugoslovenstvo. Jugoslovensko misel so v zadnjih dveh decenijah le prevečkrat izrabljali razni politični spekulanti za dosego svojih osebnih in strankarskih namenov. Niso pa bili redki tudi primeri, da so izrabljali jugoslovensko misel razni nejugoslovenski elementi in konjunkturisti kot most na poti do podjarmljenja in izkoriščevanja ljudstva.«

Kdor ne verjame, da je to natisnilo »Jutro«, naj vzame v roko izvod z dne 15. 7. t. l. in naj prebere prvo »beležko« na drugi strani. Mi samo še dostavljamo, da pod plaščem jugoslovenstva sploh ni mogoča druga politika, kot tista, ki tolče resnično jugoslovenstvo po glavi, ljudstvo pa po žepih.

35.

Dopisniku »Slovenca«, ki je v dvomih.

Dopisnik »Slovenca«, ki je sporočil vtiske iz volitev v treh občinah na Dolenjskem dne 12. 7. t. l., ugotavlja, da so pred tremi leti jugosloveni v teh treh občinah zmagali, t. j. dobili večino glasov, in se vprašuje: Odkod so se vzele te večine? Na to vprašanje pa lahko takoj odgovorimo: Vzele so se od tam, od koder so prišli glasovi, oddani prisilno na javen način.

36.

Žrtve centralizma

»Jutro« z dne 24. julija t. l. so poslali državni upokojenci dopis, v katerem se pritožujejo, da še sedaj konec meseca niso prejeli pokojnin, medtem ko jih v Beogradu dobivajo redno. V Beogradu se kar čudijo tamkajšnji upokojenci, kako je to, da se slovenski njihovi tovariši pri-

tožujejo. Vse to tem bolj, ker se ravno v Sloveniji davki v redu plačujejo.

In »Jutro« je ta dopis sprejelo in priobčilo, ko da je samoumevno, da se zatekajo ljudje s takimi težavami k njemu.

Če bi upokojenci le malo zasledovali našo gospodarsko in finančno politiko, tedaj bi bili morali že zdavnaj opaziti in ugotoviti, da je njihov obupni položaj naravni in neizogibni nasledek prav te naše centralistične in zmeraj znova centralizirajoče gospodarske in finančne politike. Ni ga še bilo centralizma na svetu, ki bi imel čut in smisel za potrebe pokrajine, pa naj bi bil izjema jugoslovenski.

med vsemi. Zato je tudi naravno, da dobivajo belgrajski nameščenci in upokojenci svoje prejemke redno, kakor je na drugi strani popolnoma naravno, da jih slovenski ne prejemajo in tudi ne bodo prejeli, dokler bo šel ves naš denar v Beograd, odkoder se jih od 650 milijonov leto za letom ne vrne nikoli nič.

Ni torej krivda v slovenskih finančnih uradih, ki tako nimajo nobene besede, krivda je v celotnem našem upravnem sestavu, ki je to finančno gospodarstvo uvedel. Ta upravni sestav so pa uvedli jugoslovenski nacionalci in sicer že tedaj, ko so z vidovdanske ustavo dali hote nacionalni čaršiji vso oblast in zlasti ves denar v roke. Dokler se ne zlomi centralizem, še misliti ni, da bi Slovenec imel kdaj pravico, razpolagati s svojim denarjem.

Temu sestavu pa je bilo »Jutro« zmeraj zvest pomagač.

Če se prav spominjamo, so leta 1931 tudi upokojenci vabili svoje členstvo, naj gre volit dr. Kramerja in druge jugoslovence. Namreč ne vsi upokojenci, ampak samo njihovo uradno vodstvo. Dobršen del upokojencev njegovemu volilnemu geslu ni sledil. Morebiti bi bilo dobro, da se v tem pogledu stvar tudi v organizaciji razčisti.

Že da bodo v bodoče slovenski nameščenci in upokojenci vedeli, kje jim je mesto: namreč v vrstah slovenskega naroda.

Vsi jugosloveni v JNS

V Jugoslovenski narodni stranki so zadnje čase prepri. Kakor znano, je ustanovil to stranko bivši kabinetni šef generala Živkovića Hodera in seveda na njegovo pobudo. Nekaj časa se je hudo vojskovala zoper Jugoslovensko nacionalno stranko, ne da bi človek mogel zaznati kakšnih načelnih razlik: jugoslovenska, nacionalna in centralistična je bila ena ko druga. Stranka je bila seveda v nemali zadregi, ko se je njen duhovni oče na mah znašel na predsedniškem stolčku stranke, zoper katero se je tako vneto borila. Kakor je že pri takih prilikah navada, so preračunljivejši za to, da gredo za Živkovića, bolj naivni in v kot potisnjeni pa seveda hočejo vztrajati, »nemajmo« kakopak.

Tudi »Jutro« beleži te stvari, pa jeclja v svojem jugoslovenskem narečju, »da strankarska razdvojenost, če ni utemeljena na osnovno različnih pogledih na posamezna vprašanja narodnega življenja, v današnjih hudih časih ni utemeljena in da bi bilo potrebno, da se vsi nacionalni elementi sorodnih pogledov združijo v enotno politično organizacijo.«

Tega mnenja smo tudi mi. Naj že pridejo kdaj vsi ti sorodni pogledi pod eno kapo in naj ne delajo, ko da bi bili v enem ali drugem pogledu eni bolj načelni ali čisti ko drugi. Iz sorodnih pogledov naj nastane en sam soroden pogled, namreč jugoslovenarski, to se pravi protislovenski in protihrvatski. Naj bi ne bilo zastoj javkanje Narodne odbrane! Včasih je še šlo tole dvotirno jugoslovenarjenje. Danes pa ve tudi slovensko ljudstvo že davno, pri čem je. Zato naj se zberejo pod komando generala. Tako bo lažji pregled »sorodnih pogledov«. In še lažji obračun.

Slovenski bojovníki

Od člana in danes kakor nekdanj vnetega delavca za slovensko bojovníško misel smo prejeli dopis s prošnjo, da ga priobčimo. To delamo tem raje, ker želimo, da bi slovensko bojovníštvo po tolikšnem razmahu in zlasti potem, ko je do dna obračunalo z raznimi pol in celofašističnimi pustolovci, ne prišlo v popolno mrtvilo, ampak da bi živahno delalo dalje, v smislu svojega programa, za pravice in vzore človečnosti, ki so tudi vzori slovenskega naroda.

Dopis se glasi:

Mi slovenski bojovníki se zavedamo, da smo med vojno in po vojni storili svojo narodno dolžnost. Sedaj sicer nimamo zveze bojovníkov, vendar nič ne dé.

Mi ostanemo, kar smo vedno bili. Ostanemo ponosni in zavedni in zvesti sinovi slovenskega naroda.

Večina in jedro bojovníkov so naši kmečki fantje in možje in ta kmečki rod je bil in je

ostal zaveden in venomer hoče le živeti po slovensko in nič drugače.

Slovenski bojovníki ne sprejemajo nekritično političnih nazorov in metod drugih narodov. Odločno zlasti odklanjajo sleherni družbeni in državni sestav, ki bi mu bil vsiljen od zgoraj ali od zunaj. Drugače smo pa mi slovenski bojovníki odločno za socialno pravico, ker nočemo postati narod beračev ali čreda sužnjev.

Slovenski bojovníki so za pristno slovensko življenje po izročilu svojega naroda.

»Le narod, ki živi po svoje, ne — umre.«

Nacionalni sporazum

»Pravda« z dne 23. julija t. l. poroča o razgovoru svojega poročevalca s častnim, to se pravi po domače odžaganim predsednikom JNS Uzunovićem. Uzunović je v razgovoru tudi pohvalil poskus Davidovića, da se sporazume s Hrvati: »Če se posreči, lahko pričakujemo povoljne rezultate, če pa ne, tedaj je treba iskati drugega izhoda, drugega pota, ki bi nam mogel dati povoljne rezultate.«

Vsa miselnost jugoslovenskega nacionalizma je razodeta v teh malo besedah. Seveda, naravnost pred sporazumom ne sme svariti, proti njemu ne sme, vsaj na zunaj, biti, če ker si je sporazum JNS sama postavila za cilj. Odveč je dostavljati, da JNS za sporazum ni, da ji nikoli ni zanj bilo, kajti imela je dovolj prilike, ko je bila leta na oblasti, da ga izvede, če bi ga bila kdaj le od daleč hotela. Praktično je obstajalo njeno delo za sporazum v tem, da je zaprla prave zastopnike hrvaškega kakor tudi slovenskega naroda, ker je upala, da ju bo tako lažje vladala in strahovala s svojimi nacionalnimi opričniki. Sporazum, pravi sporazum med narodi, bi pa odnesel s političnega terišča vse stranke, ki nimajo v ljudstvu zaslonbe, torej v prvi vrsti JNS. Že zgolj iz precej umljive želje, da ostane, mora biti torej JNS zoper vsak sporazum.

Imenitna, prav jugoslovensko-nacionalno-strankarska pa je logika Uzunovićeve izjave, da bo treba iskati drugih potov, ki bi mogli dati povoljne rezultate.

Ker menda celo po jugoslovenski nacionalni logiki ne more biti uspehov sporazuma brez dejanskega sporazuma, to je ne da bi Hrvatje pristali nanj, tedaj tudi ne more biti tistih povoljnih rezultatov, katerih pogoj je ravno ta in tak sporazum.

Kakšna so torej tista pota in kod vodijo, da bi mogla dati povoljne rezultate?

Nehote je g. častni predsednik JNS razodel svoje misli ter misli in naklepe svoje stranke: da so puhlice vse besede JNS o priznanju hrvaškega — in seveda tudi slovenskega — vprašanja, da so nacionalci samo za tak sporazum, ki bi ga oni v imenu velikosrbsstva lahko diktirali, da pa jim ni za pravi, resnični sporazum med enakimi in enakopravnimi, ki odklanja vsako majorizacijo in sleherni nasilje.

Ali z drugimi besedami: tej ljudski demokratični JNS se hoče diktature. In v diktaturo vodi vsak njen korak, kajti vsak korak v političnem življenju ji dokazuje znova in znova, da pomeni svobodna demokracija njen pogin.

Zastor se dviga

V »Prager Presse«, ki je, kakor znano, poluradno glasilo češkoslovaškega zunanega ministrstva, piše njen pariški dopisnik z dne 28. t. m. sledeče: »Vsa poročila potnikov in očividcev (ki prihajajo iz Španije) soglašajo, da uporniki naravnost in očitno izražajo svoje simpatije za tretje cesarstvo in njegove metode. Vlada in »Fronte popular« pa naravno ne skrivata svojih simpatij za Francijo.«

»Time and Tide« pa opisuje položaj v Španiji tako-le: »Vlada, ki ni polnila ječ in ni silila krvnikov k čezurnemu delu; vlada, ki ni dovolila uporabe vojske zoper stavkujoče in stradajoče kmetijske delavce; vlada, ki je visoke častnike kaznovala, ker so samovoljno dali streljati na državljane, ta vlada je apelirala na tistega, ki je zadnji izvor moči — na ljudstvo. Ljudstvo se je odzvalo v velikanskih množicah, odzvala se je vsa država, razen bogatega severozahodnega dela in plemenitiškega jugovzhoda.«

Drugi listi trdijo naravnost, da je upor v Španiji delo nemškega fašizma, ki bi rad oslabil na eni strani Anglijo, na drugi pa zadal udarec Franciji. Z olimpijsko idejo se to ne sklada.

Da so španski uporniki navadni okrepeneli monarhistično-centralistični reakcionarji, ki hočejo zatreti svobodo in vzeti ljudstvu pravico do samoodločbe, dokazuje najbolj okolnost, da sta obe španski narodni manjšini, Katalonci in Baski zoper nje in na strani sedanje vlade. Ne brez vzroka. Tako pod monarhijo kakor za časa prejšnje desničarske vlade jim je vlada jemala avtonomijo in zatirala jezik — v imenu narodnega in državnega »edinstva« seveda. Sedanja vlada pa je obema narodoma takoj dala oziroma obnovila narodno avtonomijo. Pri tem je treba poudariti, da so ravno Baski zelo verni katoličani, najbrž bolj ko tisti generali, ki so republikli prisegli zvestobo, pa jo takoj spet prelomili. Sploh je videti,

da je sedanja vstaja v prvi vrsti delo generalov, tistih politikujočih generalov, ki jih je tako stvarno opisal španski sociolog Madariaga, ki so bili zmeraj nesreča Španiji in ki postanejo nesreča za vsak narod, ki se ni znal pravočasno zavrovati pred njihovo politiko, vojeno s kasarniških horizontov.

Številke, ki vpijejo

Po podatkih ljubljanskega higijenskega zavoda je Slovenija konec leta 1935 štela 1.199.052 prebivalcev. Število novorojencev stalno pada: od l. 1934 na 1935 je padlo od 28.900 na 27.961. Zato pa se je povečalo število smrtnih primerov: od 16.552 na 17.467 v istem razdobju. Naravnost katastrofalno pada prirast našega prebivalstva: od 11.666 leta 1934 na 9.885 lanskega leta. Tem bolj so grozeče te številke, če preudarmemo dvoje dejstev: prvič, da je znašal prirast prebivalstva na sedanjem ozemlju Slovenije še leta 1913 precej nad 19.000, drugič pa, da prirašča prebivalstvo v južnih banovinah danes v enakem razmerju, kakor pred vojno.

Samo v enem pogledu so nam naše jugoslovenske socialne razmere prinesle prirast: število nezakonskih otrok je naraslo od 3.281 v letu 1934 na 3.547 v letu 1935.

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglasje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtve. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali.

Uprava in uredništvo.

Gorske nesreče — tu in tam

Te dni je v severni steni Eigerja v švicarskem Berner Oberlandu poginilo četvero bavarskih gorohodcev, ki so hoteli rešiti spet »enega izmed zadnjih velikih problemov« zahodnih Alp. Švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung«, ki poroča o nesreči, poroča tudi, da v tem primeru ne more iti za prvenstvo. Kajti že leta 1932 sta se vzpela čez to steno dva švicarska planinca.

»N. Z. Z.« opisuje pri tem tudi značaj enega izmed teh dveh planincev, pred nekaj tedni umrlega dr. Hansa Lauperja. Opisuje njegovo skromnost. Ni dal, da bi se o njegovem planinskem dejanju govorilo in pisalo na dolgo in široko in njegovo prijateljstvo bi bil tvegalo, kdor bi bil zoper njegovo voljo to storil. V tem pogledu se je prijetno ločil od nekaterih nemških gorohodcev, ki bobnajo o svojih »prvenstvenih pristopih« v svet in ki jih posnemajo v njihovi kričavosti tudi nekateri slovenski planinci. Prav zaradi te svoje skromnosti je bila ta Lauperjeva prvenstvena tura tako malo znana — sam jo je na skromen način opisal v glasilu švicarskega planinskega kluba »Die Alpen« v 5. zvezku iz l. 1933 —, da so Nemci najbrž res mislili, da stena še ni bila preplezana.

Zanimivo in zapisa vredno je tudi, kako opisuje list Lauperjevo previdnost in stvarnost v pripravi in izvedbi ture. Zmeraj je smer ture in značaj gore natančno preučil. Če je videl, da ne pojde brez bivaka, si je že pred turo izbral primeren prostor, na katerem je mogel ponoči ležati in do katerega je spravil tudi odejo in kuhinjo. Kajti vedel je, kakor bi prav za prav moral vedeti vsak planinec, da nesplošno, premražen in lačen človek ni sposoben težkih naporov.

Dobesedno nadaljuje nato švicarski dnevnik: »Zato pa tem raje ni jemal s seboj precej sporne ključavničarske skladnice, kakor jo skušajo bolj sportno ko planinsko usmerjeni plezalci iz vzhodnih Alp uvesti tudi pri nas v Švici (pri letošnjih naskokih na Eiger je vlačila vsaka partija s seboj do trideset klinov za led in steno). Lauper se je bal in izogibal neprosto voljnih bivakov na nezavarovanem, izpostavljenem mestu, ki ima zmeraj naslednjega dne za posledico zmanjšano sposobnost.«

V nasprotju z Lauperjem so imeli bavarski turisti premalo opreme za mrz, sneg in dež. Kakor poročajo nemški listi, so bili zaradi snega in dežja premočeni do kože in so tako seveda le slabo mogli prestati mrzlo noč sredi ledene stene v višini nad 3000 m. Oslabljeni že so skušali nadaljevati pristop, pa jim je h koncu še zmanjkalo sil, da bi se bili sploh mogli vrniti. Umrli so, višje na vrveh.

Morebiti se bo iz te nesreče in iz resnih ter stvornih opominov švicarskega lista tudi kak slovenski planinec kaj naučil. Tem bolj, ker se je nesreča pod Kredarico na letošnjo veliko noč zgodila v precej podobnih okoliščinah.

Mali zapiski

Prepovedan časopis.

Državno pravdnništvo v Zagrebu je prepovedalo prodajati in širiti št. 6 obzornika »Nova Evropa«, ki izhaja v Zagrebu.

Bosenski nadškof za dr. Mačka.

Sarajevski Hrvati so za god dr. Mačka izrazili svoja voščila v posebni spominski knjigi, ki jo je neslo posebno odposlanstvo dr. Mačku v Kupinec. Na prvem mestu je podpisan v njej bosenski nadškof dr. Šarić. Za Mačkov god je zložil dr. Šarić tudi pesem »Hrast«, ki jo priobčuje sarajevski »Katolički Tjednik«.

Hlapčevstvo.

(Dopis.)

Nedavno sem bil v Mojstrani na Gorenjskem, ki se ponaša s svojo narodno naprednostjo. Na poti, ki vodi iz vasi na postajo, sem mimogrede opazil opozorilo: Gewaert-filme, hier zu haben, ovdje se dobijo Gewaert-filmi. Slovenski napis sem zaman iskal. Takoj sem se spomnil, da Mojstrana ni v Sloveniji, ampak v Dravski banovini in da tudi na Rabu, kamor zahajajo Slovenci, ni slovenskih napisov.

Slovenski planinci in izletniki, upam, da veste, kaj je vaš ponos in vaša dolžnost.

Slovenski izletnik.

Metamorfoze.

Gg. dr. Dinko Puc, dr. Joža Bohinjec, Ivan Tavčar in še nekaj drugih je prešlo med stare radikale. Kaj poreče o Bohinju dr. Kramer, ki je bil dolga leta njegov zaščitnik? Sicer ga ni zapustil šele sedaj, temveč mu je obrnil hrbet že za časa Marušiča.

Maščevanje za jugoslovenske prepisovalne podvige.

»Jutro« še do danes ni povedalo, kakšen je uspeh njegove preiskave zaradi preplonkanega Lammerjevega »Matterhorna«, ki je izšel pri njem že o božiču. Najbrž tudi nikoli ne bo. Medtem pa kuha pravo jugoslovensko jezo na nas.

Naša opazka glede letalske nesreče mu — seveda! — ni bila in ni mogla biti všeč. Že ker smo se spotaknili nad jugoslovenskim imenom »Aeroputa« in ker smo zahtevali stvarno preiskavo, s katero je bilo seveda v živem nasprotju jutranje govorjenje o »nepreračunljivi usodi«...

Zato se je z visokega stališča jugoslovenske kvantitete, ki je pri njem isto ko kvaliteta, zadel nad našim listom in govori o »člančicu iz nekega prismuknjenege, vendar zvesto slovenskemu klerikalizmu službečega lista«.

Istenje slovenstva in slovenskega klerikalizma je seveda jutranja zasebna zadeva. O tem z »Jutrom« ne bomo zgubljali besedi.

Samo to-le naj ugotovimo:

»Jutro« zmerja. Zmerja pa vselej le tisti, ki mu manjka razlogov. Torej tisti, ki nima prav.

Zato smo zabeležili tudi ta dokaz jutranje umske nezadostnosti.

ZADRUŽNA TISKARNA

REG. Z. Z. O. Z.

Priporoča se za tiskanje

časopisov, revij in knjig;

reklamnih letakov, lepak-

kov, vabil za gledališke

odre in koncerte; vizitk,

kuvert, tiskovin za urade,

hranilnice, posojilnice in

trgovine ter vseh v tiskar-

sko stroko spadajočih del.

V LJUBLJANI
TYRŠEVA C. 17

TELEFON 30-67

Urednik in izdajatelj: Karel Andreč v Ljubljani.

Socialna zakonodaja v praksi.

Naša socialna zakonodaja je še dosti sodobna. Držimo se je najbolj Slovenci. Na jugu je večji del samo na papirju. V mnogih podjetjih tam delavci in nameščenci po več mesecev ne dobivajo plače.

V Skoplju so rekli nekemu našemu človeku, ki ni mogel vzdržati: Vi tega niste vajeni, ker je Slovenija bogata;

Iz Julijske Krajine.

V zasedenem ozemlju je prišlo med delavci vseh treh narodnosti do sporazuma v narodnostnem vprašanju. Poleg socialnih zahtevajo tudi pravično rešitev narodnostnega vprašanja na osnovi samoodločbe narodov. Izdali so manifest, ki ga razširjajo v slovenskem, hrvaškem in italijanskem jeziku. Oblastniki seveda divjajo in iščejo »krivce«.

Koroški Slovenci.

Prvi nasledek sporazuma med Avstrijo in Nemčijo je, da se je teror nad Slovenci na Koroškem silno povečal. Nemci so povsod priredili iz zapora izpuščenim hitlerjevcem hrupne sprejeme, ki so se ponekod razvili v velike demonstracije zoper dunajsko vladu. Enako se poroča iz vseh krajev države. Do nacističnih izgrediv posebnost velikega obsega je prišlo na Dunaju in v Lincu. Vse ceste so spet polne papirnatih kljukastih križev, ki jih mažejo tudi na stene. Policija in orožništvo sta brez moči. Dunaj je sejal veter, zdaj žanje vihar. Koroški Slovenci so vkljub vsem mednarodnim pogodbam in obveznostim od strani Avstrije brez najmanjšega varstva. Prepuščene popolnoma samim sebi čaka le še narodna smrt. Pomislimo, kaj bi bilo, če bi bilo obratno: da so koroški Slovenci nemška manjšina! Divjal bi vesoljni nacistem. Kdor verjame v miroljubne in Slovanom prijazne namene nacizma, je udarjen s slepoto. Še italijanski fašizem mu ne da preblizu do sebe; družijo se z njim le toliko, kolikor mu koristi. Položaj naših sorojakov onkraj meja zahteva odločnih ukrepov. Slovensko vprašanje je tudi zunanje politično vprašanje. Uspešno rešiti se bo dalo le v trdni skupnosti z ostalimi slovanskimi narodi in demokratično urejenimi državami.

Gospodarska stran olimpiade.

Bolj nego na sportno, polagajo Nemci važnost na gospodarsko stran olimpiade. V ta namen so razvili po vsem svetu velikansko propagando. Na zunaj poudarjajo seve le njeno sportno stran. Računajo na kake pol milijarde tujih deviz, ki jim bodo prišle prav pri nakupu sirovin za vojno industrijo. Olimpijska ideja pa bi morala služiti miru in spravi med narodi.

Razdeljene vloge.

Že stara Avstrija je vedela, da se najuspešneje ribari v kalnem, pa je vladala po načelu: Divide et impera — razdružuje in vladaj! Tega se zavedajo tudi jugoslovenski samozvanci — le da so si prikrojili recept za to nekoliko drugače. Njihovo vodilo je: hočemo korakati, skupno udariti. Po kom udariti, tega ni treba šele razlagati. Le pogledimo: Peter Živković, predsednik JNS, je svak Bogoljuba Jevtića; njuni ženi sta sestre. Svetislav Hodžera, predsednik »borbašev«, je bil v šestojanuarski vladi šef kabineta Petra Živkovića. In tako naprej, do konca. Kadar sedejo ti vrhovi skupaj, tvorijo prav čedno velikosrbsko porodico. Na zadnjem svojem zboru je pripravila JNS za vsakega teh po eno podpredsedniško mesto; to pot še brez uspeha. Ali že sam poskus potrjuje pravilnost domneve, da med vsemi temi skupinami ni nobene razlike. Za vsemi se skriva belgrajska čaršija.

Avstrijsko-nemški sporazum in Jugoslavija.

Pišoč o posledicah avstrijsko-nemškega sporazuma trdi »Völkischer Beobachter« tudi to-le: Izvoz v Nemčijo in Avstrijo je za Jugoslavijo največjega pomena. Razen tega je povečana obramba zoper boljševizem. Moskva, ki v srednji in južni Evropi širi komunistično misel, zdaj ne bo več imela takih možnosti. Posebno važno je za Jugoslavijo, ker se je z avstrijsko-nemškim sporazumom zboljšalo tudi njeno razmerje do Italije. Sedaj nastopi pomirjenje ne samo v Podonavju, nego tudi na Jadranu. — Kakšno je to pomirjenje, se vidi v Avstriji, kjer je nacistem zopet začel dvigati glavo in so aretacije na dnevnem redu. Namesto da šarijo z boljševizmom, naj nacisti raje povedo, kakšne namene imajo s koroškimi Slovenci. Čehi sodijo popolnoma pravilno, da tičijo za nacistično protikomunistično propagando agresivni nameni zoper Slovence.

Celjski »Kulturbund« razpuščen.

Po poročilu novosadskega »Deutsches Volksblatt« je ljubljanska banska uprava razpustila celjsko podružnico nemškega »Kulturbunda« za Jugoslavijo. Povod za razpust je dalo, ker je podružnica sprejemala za svoje člene tudi Slovence (nemčurje!) in se tudi sicer nepravilno uveljavljala. — Na enem zadnjih občnih zborov odposlancev »Kulturbunda« v Novem Sadu je prišlo do ostrega spopada med »starimi« in »mladimi«, ki so kljukasto usmerjeni. Pri tej priliki se je odločno pokazal nacistični vpliv iz rajha.